

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Sandstorp-skärret, västra delen.

Foto: © Jens Johannesson

Bevarandeplan för Natura 2000-området Sandstorp-skärret SE0230177

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000- områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000- områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de naturmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap 27-29§§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada. Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

Sida

Området Sandstorpskärret	5
3260 - Mindre vattendrag.....	9
7140 - Öppna mossar och kärr	11
91D0 - *Skogsbevuxen myr.....	13
Dokumentation	14

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0230177 Sandstorpskärrret

Kommun: Ydre

Områdets totala areal: 32,6 hektar (Regeringsgodkänd areal 32,4 hektar)

Markägareförhållande: Privat

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-19

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 1998-01

Fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper som ska bevaras i området:

3260 - Mindre vattendrag

7140 - Öppna mossar och kärr

91D0 - *Skogsbevuxen myr

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete.

I den här bevarandeplanen föreslås det att naturtypen mindre vattendrag (3260) ska läggas till området samt en mindre justering utav yttergränsen så att ytterligare en liten del av vattendraget läggs till. Källflödena i området är även sedan tidigare utpekade som nationellt värdefulla vatten.

Området Sandstorpskärret

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området.

Prioriterade bevarandevärden:

Inom Natura 2000-området prioriteras naturtyperna öppna mossar och kärr (7140) och mindre vattendrag 3260. Naturvärden som främst ska bevaras är ett öppet kärr med en opåverkad eller naturlig hydrologi och god vattenkvalité. Myrmarkens randskog prioriteras också och behöver vara av naturskogskaraktär för att områdets naturvärden och hydrologi ska vara intakta.

Motivering:

Sandstorpskärret utgör en del utav Stångåns källflöden som är en utav Östergötlands största åar och vattendraget är därför en viktig vattenresurs både för den biologiska mångfalden och för oss människor. Källflödena i området är även sedan tidigare utpekade som nationellt värdefulla vatten. Det sluttande kärret som omger det lilla källflödet är en ovanlig våtmarkstyp i Östergötland. Kärret är dessutom botaniskt rikt och hydrologiskt varierande och är hemvist för flera fågelarter.

Prioriterade åtgärder:

I huvudsak naturlig/naturlik utveckling av hela området, genom ett långsiktigt skydd.

Hela eller delar av naturtypen öppna mossar och kärr behöver skötas med mer eller mindre återkommande röjning och/eller hävd.

Frihuggning av äldre träd som är trängda av igenväxningsvegetation.

Beskrivning av området

Sandstorpskärret är ett soligent kärr (sluttande kärr) som ligger tre kilometer nordväst om Svinhult omgivet av barrskog som är starkt präglad av skogsbruk, mest är det gallrad produktionsskog. Sandstorpskärrets myrkomplex har mycket stora naturvärden beroende på dess kraftiga lutning, vilket gör det till en mycket ovanlig våtmarkstyp i sydöstra Sverige. I kärret finns flera rännilar och en mindre bäck. Kärret är botaniskt rikt och hydrologiskt varierande. I södra delen av området ligger en källa med kraftigt vattenflöde som utgör Stångåns upprinna. Utöver att området är Natura 2000-område ingår Sandstorpskärret i Myrskyddsplan för Sverige och är klassat som ett nationellt värdefullt vatten och är av Riksintresseför naturvärden.

Myren ligger i ett område med glacifluviala avlagringar och kärret är dessutom källpåverkat. Avrinningen sker norrut via små rännilar och ett drag som övergår i en bäck. I draget finns mjukmattor och flarkliknande bildningar där lutningen är stor. Kärret är av fastmattetyp med mossetuvor och kring draget mjukmattepartier. Bitvis är området glest bevuxet med tall och många torrakor finns på anslutande fastmark.

Den södra delen är ett svagt sluttande kärr med långsamt rinnande vatten. Hälften av ytan är ett öppet gräsdominerat kärr och hälften är bevuxet med tätt lövsly. Här bildar främst glasbjörk, gran och gråvide

buskskikt. I den öppna delen av det södra kärret finns både fastmatta och mjukmatta. Här växer det glesst med cirka fem meter höga glasbjörkar och klibbalar.

Den stora kärrenheten har en varierande lutningsgrad, antydning till flarkbildning, varierande trädtäckning och en stor fastmatteholme i mitten. I de soligena fastmattepartierna växer enstaka meterhöga glasbjörkar och tallar. Mossetuovor med risdominerad vegetation och rostvitmossa förekommer glesst i bottenskiktet. I de sluttande partierna växer fläckvis rikligt med vass.

Källpåverkan tillsammans med alla småbäckar och närheten till fastmarken gör området relativt näringsrikt och erbjuder därmed en rik våtmarksflora. I kärret växer snip, slätterblomma, dytåg, nålstarr, vitag, kallgräs, bäcknate och orkidéer. I bottenskiktet växer röd glansvitmossa, uddvitmossa, grodovitmossa, krokvitmossa, purpurvitmossa, blodröd komossa, räffelmossa och blek skedmossa. Fågellivet representeras av skogssnäppa, enkelbeckasin och orre.

En bilväg går från söder mot norr genom området via en stor fastmarksö med yngre tallskog som tidigare gallrats. På något ställe rinner en bäck, Stångån, med ett par meters fallhöjd över fastmarken från östra till västra delen av myren. Här kan man se rester av en gammal skvaltkvarn, en enkel kvarntyp som förr var vanlig vid mindre vattendrag.

Ett par hundra meter söder om kärret har Stångån sitt källflöde. Vattnet rinner fram ur en bergsspricka omgiven av skog, mest ungskog. Flödet formas efter en kort sträcka till en liten bäck med gott vattenflöde och fortsätter genom brukad skog och under vägen mot kärret. Från vägen finns en markerad stig upp till den välbesökta källan.

Tidigare förekom slätter intill den östra huvudfåran av Stångån samt där fårorna rinner samman. Andra delar av Sandtorpskärrer var öppen utmark. Nära Sandtorp finns spår av torvtäkt och äldre åkrar med tillhörande odlingsrösen. Intill Månstorp finns hävdgynnad flora. I den nordöstra delen av området finns fördämningar som kan ha nyttjats för att erhålla svämperioder för gödning och lågvatten vid slättern. De befintliga mjukmattekärren närmast fördämningarna var sannolikt öppna dammar då. Ett par kilometer nedströms området finns kvarndammar med fördämningar samt en slättermad intill en sjö. Även ett par torpruiner finns i anslutning till området.

Vad kan påverka området negativt

Gemensamt för de myrnaturlyperna Öppna mossar och kärr samt Skogsbevuxen myr:

-Exploatering i eller i anslutning till området.

-Befintliga och nya ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning påverkar naturtypens hydrologi och hydrokemi, vilket ger negativa konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Mer eller mindre permanenta körskador efter avverkningar är ett exempel på negativ påverkan. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer påverkar naturtyperna. Effekterna kan vara uttorkning ökad igenväxning och erosion.

-Torvbrytning är ett hot som riskerar att öka i takt med efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel.

-Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Hänsynsfulla avverkningar i naturvårdssyfte anses inte påverka naturtyperna nämnvärt.

- Skogsbruk i närområdet; avverkning av fastmarksholmar och buffertzoner förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i övergångszonen mellan myren och fast mark. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan också orsaka läckage av näringsämnen ut på myren.
- Anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av naturtypen kan förutom påverkan på den fysiska miljön påverka hydrologin och/eller hydrokemin i ett område.
- Ökad våtdeposition av kväve gör att naturtypens vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Tillförsel av kalk eller aska. Kan ge skador på vegetationen, främst områdets mossor och lavar.
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers bestånd, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet.
- Nedfall av luftföroreningar. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.
- Brist på naturlig störning. Arter förekommer ofta bara i vissa stadier i skogens utveckling. Om den naturliga dynamiken uteblir kan det få som följd att de ingående arternas habitat försvinner. Viktiga dynamiska processer är översvämning, vind, påverkan av däggdjur och angrepp av insekter och svamp.
- Viltbetesskador. Onaturligt höga stammar av älg och annat hjortvilt som kan förhindra förnyring av vissa trädslag.
- Främmande (invasiva) arter som har potential att skada eller konkurrera ut den lokalt naturliga florans och faunan.

Områdets bevarandeåtgärder

Art- eller naturtypsspecifika åtgärder preciseras under respektive naturtyp.

Reglering av skydd och skötsel:

I och med att området är Natura 2000-område krävs samråd med Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen vid avverkningar och röjningar som kan påverka naturvärdena negativt, även vid huggningar av enstaka värdefulla träd eller bortförsl av grov död ved. Vid samråd som rör skogsbruksåtgärder i skog kontaktas Skogsstyrelsen. Idag är större delen av Natura 2000-området skyddat genom att markägaren har avsatt skogen inom ramen för sina frivilliga avsättningar. Eftersom det idag inte finns något annat skydd av naturvärdena samt att de typiska arterna inom Natura 2000-området är beroende att naturtypsskogen samt randskogen till kärret inte avverkas behöver Länsstyrelsen utreda om Natura 2000-området Sandstorpsskärret kan få ett utökat skydd.

I hela Östergötland är det förbjudet att avvattna mark. Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten om åtgärderna syftar till att

varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattning kräver alltid tillstånd (11 kap. 13 § miljöbalken). Ansökan om dispens och tillstånd för markavvattning prövas i normalfallet av Länsstyrelsen.

Det generella strandskyddet omfattar land och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd. Strandskyddets syfte är att bevara allmänhetens tillgänglighet samt växt- och djurlivet vid stränderna. Strandskyddet gäller vid hav, sjöar och vattendrag enligt 7 kapitlet 13 § i miljöbalken. Det är inte tillåtet att göra något som försämrar livsvillkoren för växter och djur eller begränsar allmänhetens tillträde till det strandskyddade området. Under vissa förutsättningar och i undantagsfall kan dispens ges för en åtgärd som strider mot förbudet i strandskyddslagstiftningen.

Alla fornlämningar skyddas enligt kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 2 kap 6 § kulturmiljölagen är det förbjudet att utan tillstånd ”rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning”. Hänsyn till forn- och kulturlämningar ska därmed tas vid åtgärder som görs för att bevara naturvärdena kopplade till Natura 2000.

Bevarandeåtgärder:

Igenväxning av gran är generellt ett problem i skogsnaturtyper som ej är grandominerade. Om igenväxning av gran blir ett betydande problem i de delar som domineras av andra trädslag ska det åtgärdas genom till exempel röjning av gran.

På grund av högt betestryck från klövvilt kan det behövas åtgärder som förbättrar återväxten av lövträd inom hela området.

För att stärka naturvärdena inom områdena samt bidra till ett mindre intensivt skogsbruk kring Natura 2000-områdena bör myndigheterna (främst Skogsstyrelsen) informera om och främja användandet av gröna skogsbruksplaner, hyggesfritt skogsbruk, skogscertifiering eller frivilliga avsättningar i angränsande marker.

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Hävd och/eller röjning av igenväxning och vass	Inom sju år, därefter regelbunden hävd eller återkommande	Naturtypen 7140	1
Frihuggning av äldre träd och gynna återväxten av lövträd	Vid behov	Hela Natura 2000-området	2
Utreda och fastställa långsiktigt skydd av naturvärden knutna till träd	Inom tre år	Hela Natura 2000-området	1
Utreda hur vandringshinder nedströms påverkar Natura 2000-området	Inom fem år	Vandringshinder nedströms Natura 2000-området	2

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Naturaområdet. Dessa beskrivs närmare under respektive naturtyp och art längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetillståndet inom området.

Tabell 2 Naturtypsareal och förekomst av Natura 2000-arter (ej fåglar) inom Natura 2000-området. **Blå färg** innebär en förändring av art- eller arealförekomst jämfört med regeringsgodkända uppgifter angivna inom parentes. Länsstyrelsen kommer att föreslå förändringarna vid lämpligt tillfälle. *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura2000-bevarandearbete.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetillstånd
7140 - Öppna mossar och kärr	8,8 (9,3)	Okänt /Otillfredsställande
91D0 - *Skogsbevuxen myr	7,6	Otillfredsställande
3260 - Mindre vattendrag	0,7	Okänt /Otillfredsställande
Annan naturtyp	14,6	
Total areal	32,6 (32,4)	

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

3260 - Mindre vattendrag

Arealen på 0,7 hektar är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen omfattar små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs och bergslandskap. Naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, skapar en variation av strandmiljöer och bottenar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor. Naturtypen har en god vattenkvalité och en konnektivitet (fria vandringsvägar och flöde) inom och till anslutande vattensystem.

Öring och stensimpa förekommer oftast i vatten med god kemisk balans och lämpliga lekbottenar. Strandskogen är viktig för naturtypen eftersom den skuggar vattendraget samt att en varierad strandskog med både löv- och barrträd kontinuerligt kan ge en rik förekomst av död ved, både skugga och vedsubstrat är nödvändiga faktorer för många av naturtypens typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av mindre vattendrag (3260) ska vara minst 0,7 hektar inom Natura 2000-området. Naturtypen behöver en fungerande buffertzona utanför vattenmiljön som skapar kontinuitet i hydrologin, luftfuktigheten och riklig substrattillgång (till exempel död ved i skogsmiljö). Vattenkvaliteten ska vara god och vattenståndet ska tillåtas att variera med naturliga årsvariationer. Naturliga erosions- och sedimentationsprocesser ska finnas samt att positiva störningar kan förekomma som periodvis översvämning, slätter och bäverdämmen. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan.

Fri konnektivitet (fria vandringsvägar och flöde) i vattendraget och mellan anslutande vattensystem ska finnas, eftersom det är nödvändigt för de typiska arternas fortlevnad. Det ska finnas ett art- och individrikt samhälle av typiska och karaktäristiska arter inom grupperna bottenfauna (till exempel dag- och nattsländelarver).

Vad kan påverka negativt

-Reglering av vattenföringen är det största och vanligaste hotet mot naturtypen. Det gäller småskalig utbyggnad i kvarvarande oreglerade vattendragssträckor eller fortsatt/ökad påverkan i redan reglerade vatten, till exempel sänkt minimitappning och ökad korttidsreglering.

-Reglering och vattenuttag kan orsaka störd flödesdynamik, vandringshinder, överdämning av våtmarks- och strandområden, torrläggning av vattendragssträckor och/eller ändrade näringsförhållanden.

-Skogsbruk i kantzonerna av ån, likväl som längs små tillflöden till bäcken kan också orsaka skador på naturtypen. Särskilt om det leder till att ingen skuggande skog lämnas vid vattnet och att avvattning och körskador leder till att slam rinner ut i vattendragen. Markavvattning/ skyddsdikning ger ökad avrinning och risk för erosion. Båda ingreppen kan orsaka grumling och igenslamning av botten samt förändrad hydrologi i strandmiljön. Även områden vid ån som översvämmas ibland är känsliga mot grävningar, körskador och skogsbruk.

-Jordbruk, intensiv växtodling i strandzonen ökar risken för erosion/grumling samt läckage av närings- och bekämpningsmedel. Upphörd hävd och/eller skogsplantering av strandnära ängar och mader ökar igenväxningstakten i strandzonen.

-Kanaliserings, fördjupning och invallning för att förhindra översvämning. Minskade vattenståndsvariationer och jämnare flöde orsakar mer ensartade botten och strandmiljöer och minskar förutsättningarna för arter som är beroende av naturlig flödesdynamik.

Vattenuttag under lågflödesperioder innebär risk för uttorkning, förhöjda vattentemperaturer och syrgasbriststücken. Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.

-Fiske: Ett för stort fisketryck på fiskarterna i vattendragen kan hota inte bara fiskarten själv utan även påverka ekosystemet som helhet.

-Vägar/järnvägar och skogsbilvägar; anläggning, underhåll och trafik kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag. Broar och vägtrummor kan utgöra vandringshinder och vara flaskhalsar vid höga flöden (med risk för utspolning av vägbankar mm).

-Utsläpp av föroreningar från punktkällor, till exempel avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet. Försämrade vattenkvalitet orsakad av antropogena diffusa källor - försurning, miljögifter (inklusive metaller) och eutrofiering. Kalkning av omgivande stränder och våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter. Kalkning av naturligt sura vattendrag påverkar förutsättningarna för de arter som är anpassade till naturligt sura förhållanden.

Bevarandeåtgärder

Naturtypen behöver en kontinuitet i närmiljön (hydrologi, luftfuktighet och substrattillgång) det vill säga fungerande buffertzoner. I skogsmiljö är det viktigt att skuggningen av vattendragen inte försämras och att träden inom en buffertzon kring bäcken inte tas ned så att ljusinstrålningen av vattnet ökar. Lövträd bör premieras kring vattendraget. Buffertzonernas storlek ska utformas i samråd med ansvarig myndighet (Skogsstyrelsen i skogsmark). Beroende på de lokala förutsättningarna bör buffertzonen kring vattendraget variera från 15 till 50 meter breda på respektive sida av vattendraget.

Länsstyrelsen behöver utreda hur stor påverkan det närmaste definitiva vandringshindret har på Natura 2000-området. Troligen är det lämpligt att det definitiva vandringshindret nedströms åtgärdas för att skapa fria vandringsvägar för vattenlevande organismer.

Öringbestånd finns i Stångån nedströms Natura 2000-området. Det är dock okänt om och hur frekvent öringen förekommer inom Natura 2000-området.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatusen för naturtypen mindre vattendrag (3260) är otillfredsställande i hela Sverige utom i den alpina regionen. Detta trots att flera restaureringar har genomförts på senare tid. Fortfarande pågår en kraftig påverkan av mindre vattendrag ofta i form av övergödning eller fysisk påverkan (till exempel rensningar och vandringshinder).

Bevarandetillståndet för naturtypen mindre vattendrag inom Natura 2000-området Sandtorpskärrret anses som okänt eller otillfredsställande. Cirka två och en halv kilometer nedströms Natura 2000-området vid Svinhultsrås finns minst tre definitiva vandringshinder för svagsimmande fiskar (varav ett är naturligt) och ett definitivt vandringshinder för öring. I och med att omgivande naturtyper har inte har en betydande människopåverkan finns troligen inte någon annan betydande påverkan av vattendraget inom Natura 2000-området.

7140 - Öppna mossar och kärr

Arealen 8,8 hektar är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen är heterogen och omfattar fattiga till intermediära (ombrotrofa och minerotrofa), öppna eller mycket glest trädbevuxna myrar. De myrtyper eller myrelement som kan inkluderas är plana eller svagt välvda mossar och tillhörande lagg-kärr, nordlig mosse, plana till lutande kärr samt torvbildande mader (sumpkärr). Torvtäcket är normalt minst 30 centimeter djupt men torven kan vara tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolvet med vanligen mossrik vegetation som på grund av luftvävning i rotsystemet flyter på vatten eller lös gyttja, ingår oavsett torvdjup.

Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tubbildningar. Det högre trädsiktet bestående ska inte ha mer än 30 procent krontäckning. Naturtypen kan tidigare ha påverkats av mindre mänskliga ingrepp men myrens hydrologi och hydrokemi är inte starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Slätter kan bedrivas ibland i naturtypen. Naturtypen kan delas in i två undergrupper: svagt välvda mossar eller kärr och gungflyn. Båda undertyperna återfinns i Sandtorpskärrret.

Bevarandemål

Arealen av öppna mossar och kärr (7140) ska vara minst 8,8 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. En eller flera störningar som orsakar positiva effekter ska förekomma som till exempel periodvis översvämning, bete, slätter, tramp, bäverdämmen med mera.

Torvbildning ska ske aktivt i myren och hydromorfologiska strukturer som är väl förknippade med naturtypen ska förekomma. Mosseplanet ska vara öppet utan igenväxning av vass, buskar eller träd eller annan igenväxningsvegetation, krontäckningen ska variera från helt öppet till måttlig. Täta bestånd av vass ska inte förekomma i mosseplanet.

Våtmarkens randskog ska lämnas orörd för att bibehållas eller utvecklas mot naturskogskaraktär. Hydrokemin ska vara utan betydande antropogen påverkan (oligotrof med en god vattenkvalitet). Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom följande grupper: kärlväxter (till exempel starr och skvattram); mossor (mestadels vitmossor).

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver den generella hotbilden på sidan sju:

-Utebliven hävd.

Bevarandeåtgärder

Slätter förekom tidigare intill den östra huvudfåran av Stångån samt där fårorna rinner samman. Andra delar av Sandtorpskärrret var öppen utmark. Området hölls då delvis öppet utav hävden, det är därför mycket önskvärt att hävden återupptas i de mest hävdkrävande delarna av utav området. Alternativt kan naturtypen upprätthållas genom återkommande röjningar. Idag finns det mindre delområden som är igenväxta.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen öppna mossor och kärr återfinns i hela landet med tyngdpunkt i den boreala regionen. Den samlade förekomstarealen i hela landet är idag 25 848 km² och vilket arealmässigt är tillräckligt för att uppnå en gynnsam status men påverkan främst från tidige dikningsföretag samt ett ökat nedfall av näringsämnen med nederbörden gör att bevarandestatusen sammanvägt anses (2013) vara otillfredsställande för naturtypen.

Bevarandetillståndet för naturtypen öppna mossor och kärr i Sandtorpskärrret kan anses som okänt eller otillfredsställande. Naturtypens hydrologi är i stort sett opåverkad av tidigare dikningar, dock så har hävden i området upphört och mindre delområden har delvis växt igen. Hur stor andel som är igenväxt eller som är lämplig (motiverad) att återuppta hävden i är idag inte utrett och därför anses bevarandetillståndet som okänt.

91D0 - *Skogsbevuxen myr

Arealen 7,6 hektar är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen omfattar myrar som är skogsbevuxna med skog med en krontäckning på minst 30 procent. Samtliga tallmossar räknas till denna typ, medan de skogsbevuxna kärren har en krontäckning på högst 70 procent. Trädskiktet domineras oftast av glasbjörk, tall och gran. Fältskiktet domineras av ris, halvgräs, och vitmossor.

Skogsbevuxen myr skiljs från andra fuktiga och våta skogstyper genom sin torvproduktion. Den skogsbevuxna myren är i allmänhet surare och fattigare, medan naturtypen sumpskog visar tecken på högre näringsrikedom i form av högre trädutväxt och åtminstone smärre örtinslag.

Ofta hittar man den skogsbevuxna myren i anslutning till större våtmarksområden, och behandlas då som en del av dessa. Skogens hydrologi är naturlig och har inte haft betydande påverkan från till exempel markavvattning eller torvtäkt.

Kantzonen mellan trädklädd fattigmyr och öppen myr är ofta betydelsefull för insekter som kräver båda miljöerna. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium med undantag för de områden som har utsatts för naturliga störningsprocesser (eller motsvarande imiterade skötselåtgärder), där kan ekosystemet befinna sig i yngre successionsstadier. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen.

Bevarandemål

Arealen av skogsbevuxen myr (91D0) ska vara minst 7,6 hektar. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Tall ska prägla naturtypen. Andra träddarter (främst glasbjörk och gran) ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag. Det ska finnas tämligen allmänt med grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, halvdöda träd eller branddödade träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter. Naturtypen ska inte påverkas av dräneringsåtgärder och ska ha en naturlig hydrologi.

Störningar så som angrepp, stormfällning eller bete kan påverka naturtypens dynamik och struktur. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom området. Vindskyddade skogsmiljöer med en hög och jämn luftfuktighet ska minst utgöra ett måttligt inslag samt att det ska finnas ett stabilt eller ökande torvtäcke. Igenväxningsvegetation (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av dessa arter inom följande grupper: kärleväxter (till exempel starr, skvattram och tranbär) och mossor.

Bevarandeåtgärder

Naturtypen ska till stor del lämnas till naturlig utveckling. Att delar av området skulle påverkas av naturvårdsåtgärder i intilliggande naturtyper eller av naturligt förekommande störningar är långsiktigt positivt och ska ses som en del i den naturliga utvecklingen.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen skogsbevuxen myr (91D0) förekommer i hela landet med en tyngdpunkt av utbredningen i den boreala zonen. År 2013 var förekomstarealen av skogsbevuxen myr i hela landet 20 786 kvadratkilometer, vilket anses vara tillräckligt för att naturtypen ska kunna bevaras långsiktigt. Bevarandestatus för naturtypen skogsbevuxen myr (91D0) anses som gynnsamt i den alpina och boreala regionen men otillfredsställande i den kontinentala regionen.

I Natura 2000-området Sandtorpskärret har naturtypen Skogsbevuxen myr inte påverkats av betydande skogsbruk eller annan antropogen fysisk påverkan under senare tid. Området är tillsvidare skyddat genom markägarens frivilliga avsättningar men det är lämpligt att naturtypen får ett långsiktigt reglerat skydd. Bevarandetillståndet anses därför som otillfredsställande.

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2016-11-02)

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2016-11-02)

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2016-11-02)

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2016-11-02)

Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVA), <http://www.jordbruksverket.se/> (2016-11-02)

Dokument:

Länsstyrelsen, (2006), Bevarandeplan för Sandtorpskärret SE0230177

Naturvårdsverket (2007), Myrskyddsplan för Sverige, Objekt i Östergötlands län Rapport 5670

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för naturtyper och arter

Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU, Uppsala, 2014.

Bilagor:

Bilaga 1, Kartor över Natura 2000-området

Bilaga 1

Översiktskarta

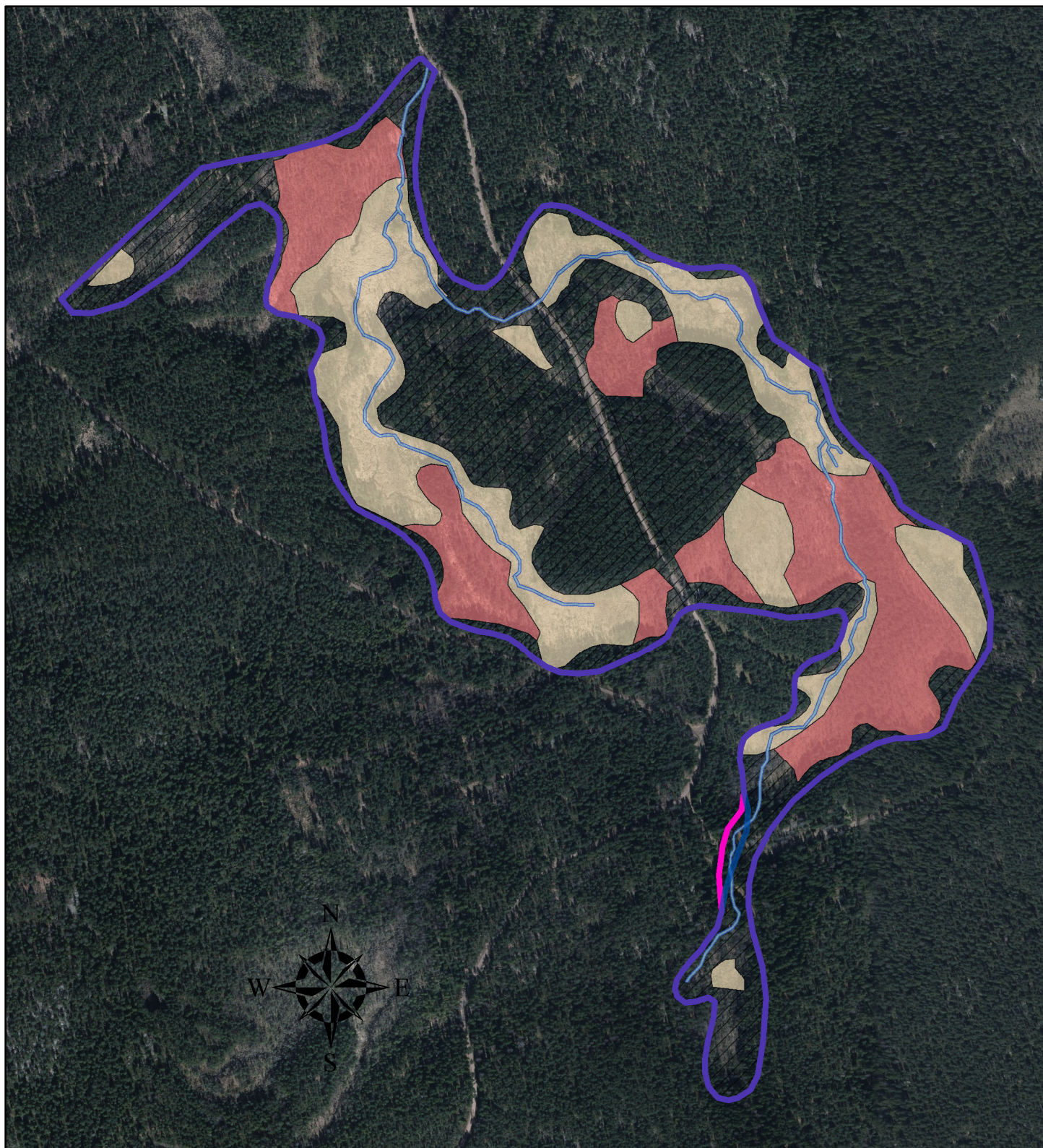
Sandstorp-kärret

 Natura 2000-området (SCI)

0 250 500 1 000 1 500 Meter

© Naturvårdsverket, © Länsstyrelsen Östergötland &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Natura 2000-områdets avgränsning och Natura 2000-naturtyper inom området

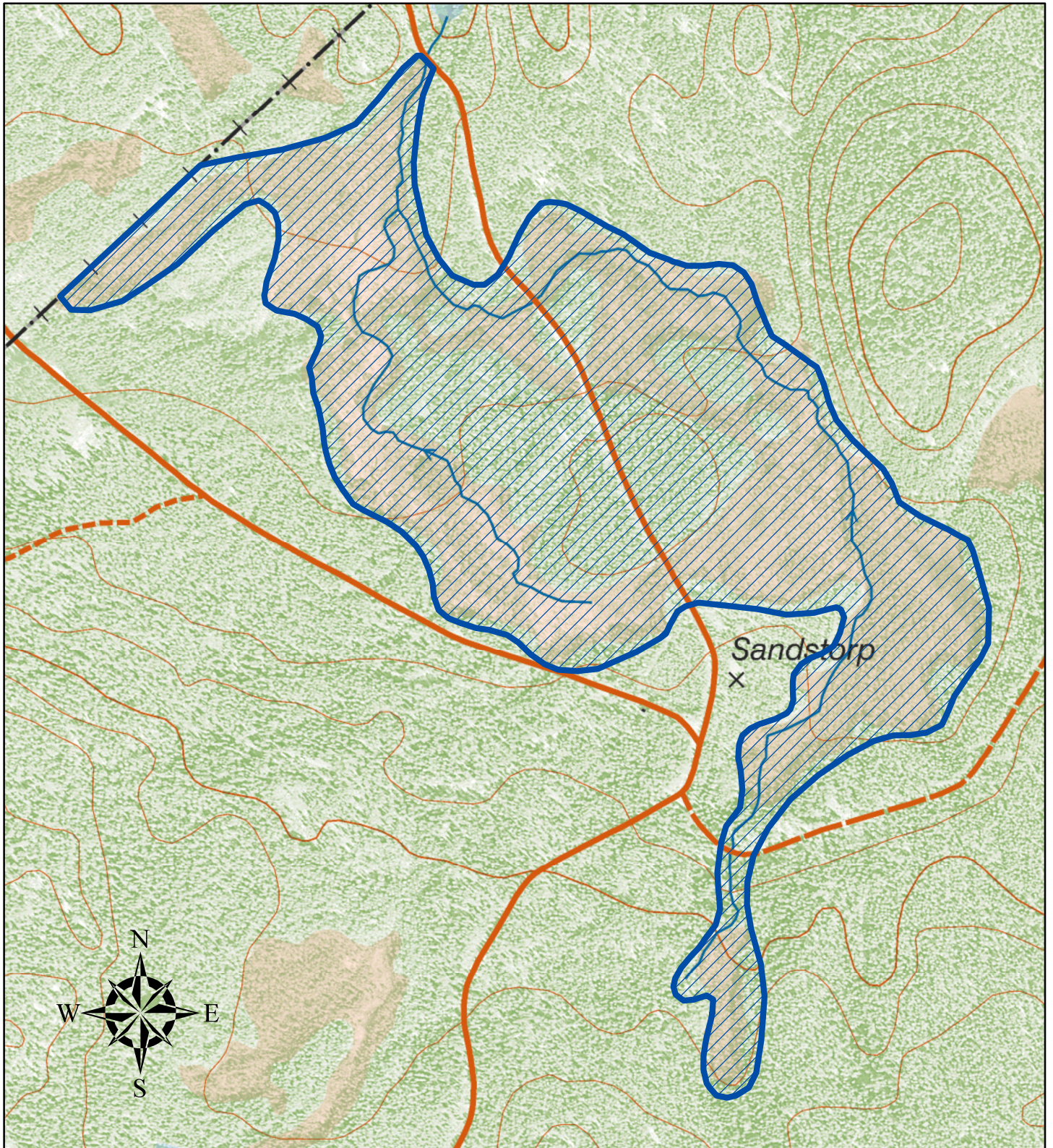

0 50 100 200 300 Meter

© Naturvårdsverket, © Länsstyrelsen Östergötland &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

- Natura 2000 Habitatdirektivet (SCI)
- Ny avgränsning av Natura 2000-området
- Annan naturtyp 14,6 hektar
- 3260 - Mindre vattendrag 0,7 hektar
- 7140 - Öppna mossar och kärr 8,8 hektar
- 91D0 - Skogsbevuxen myr 7,6 hektar

Ekonomisk karta

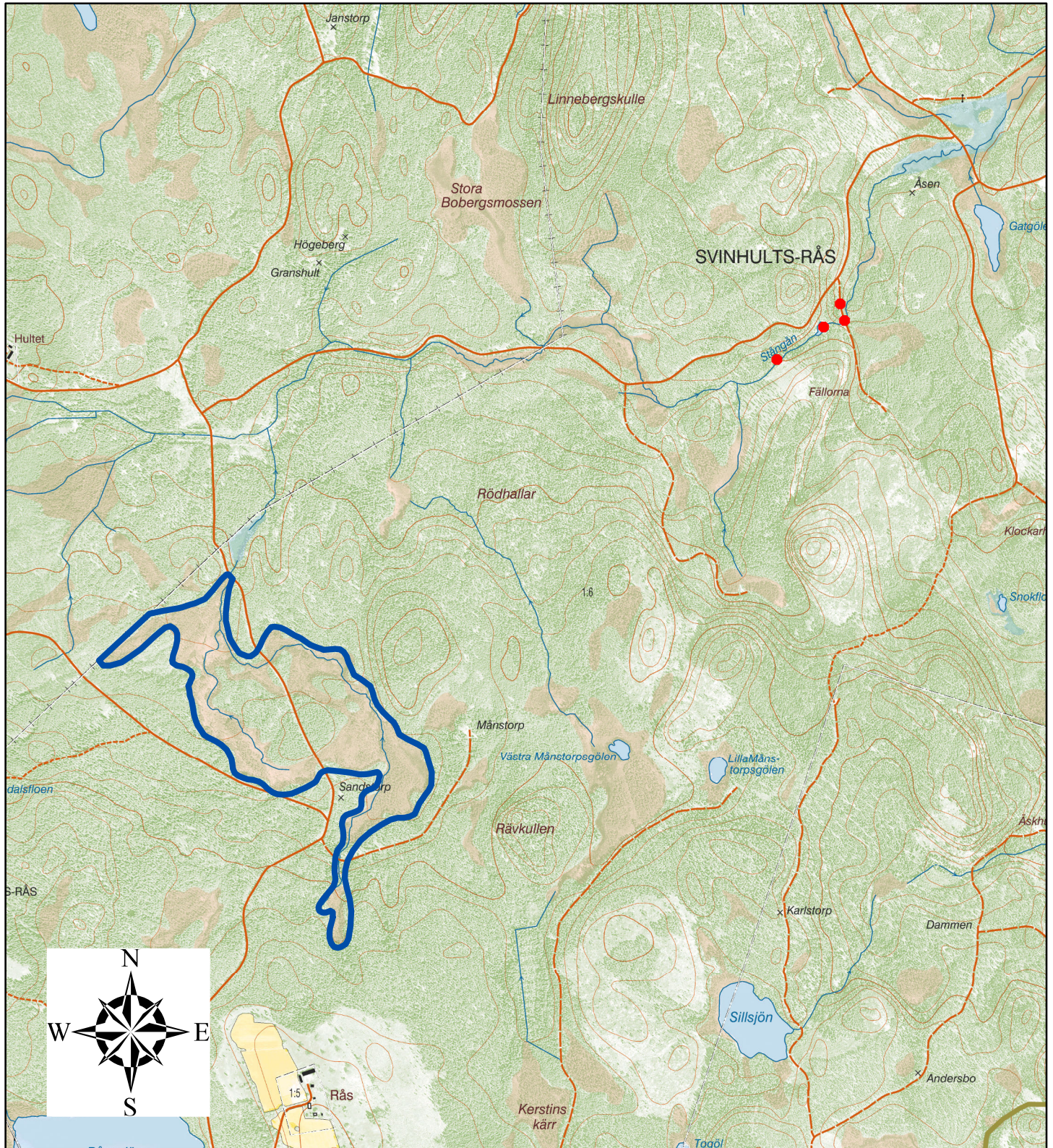

0 50 100 200 300 Meter

 Natura 2000-området (SCI)

© Naturvårdsverket, © Länsstyrelsen Östergötland &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Kända vandringshinder i närheten av Natura 2000-området

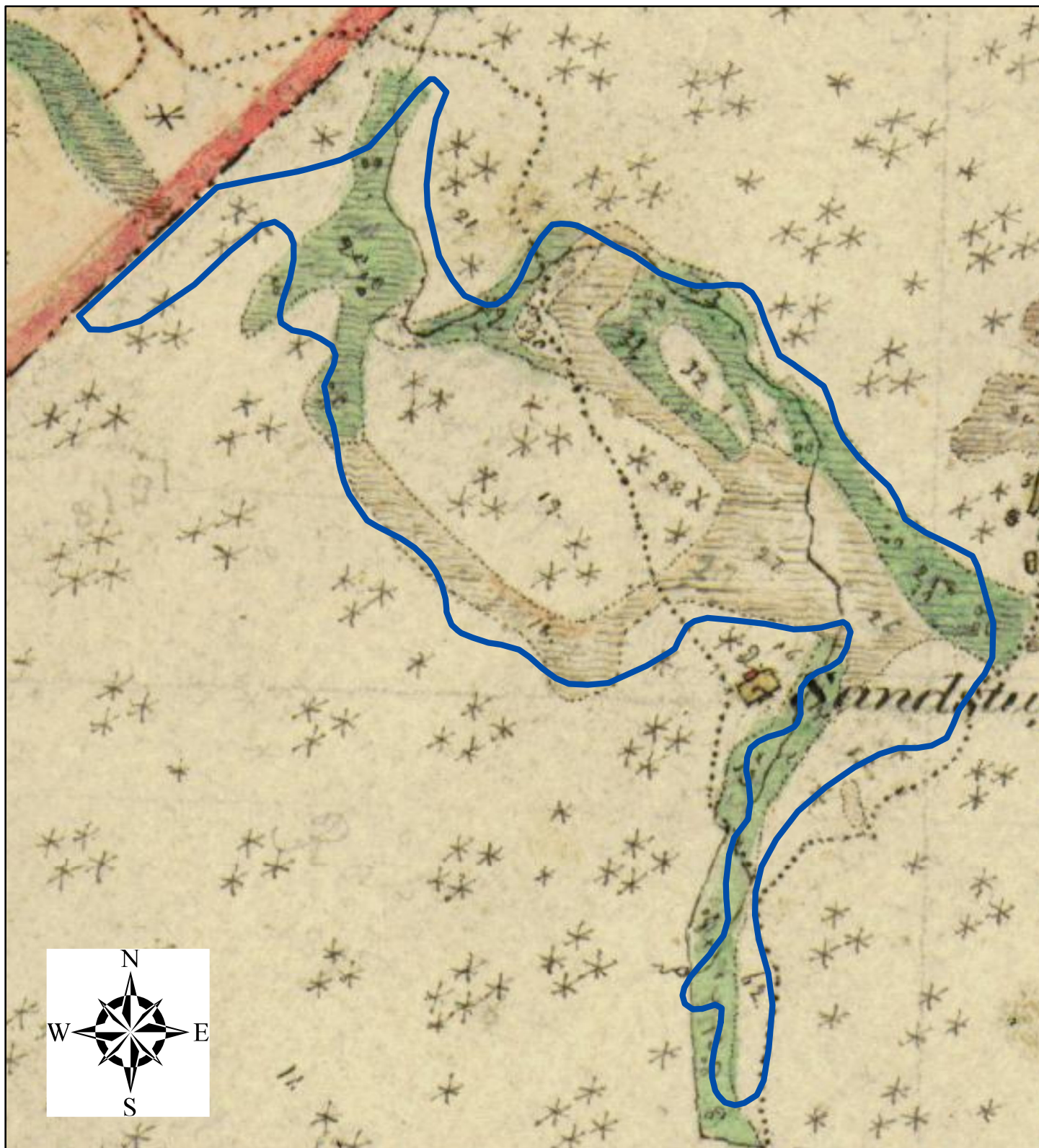

0 150 300 600 900 Meter

 Natura 2000-området (SCI)
 LstE Vandringshinder BIS

© Naturvårdsverket, © Länsstyrelsen Östergötland &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

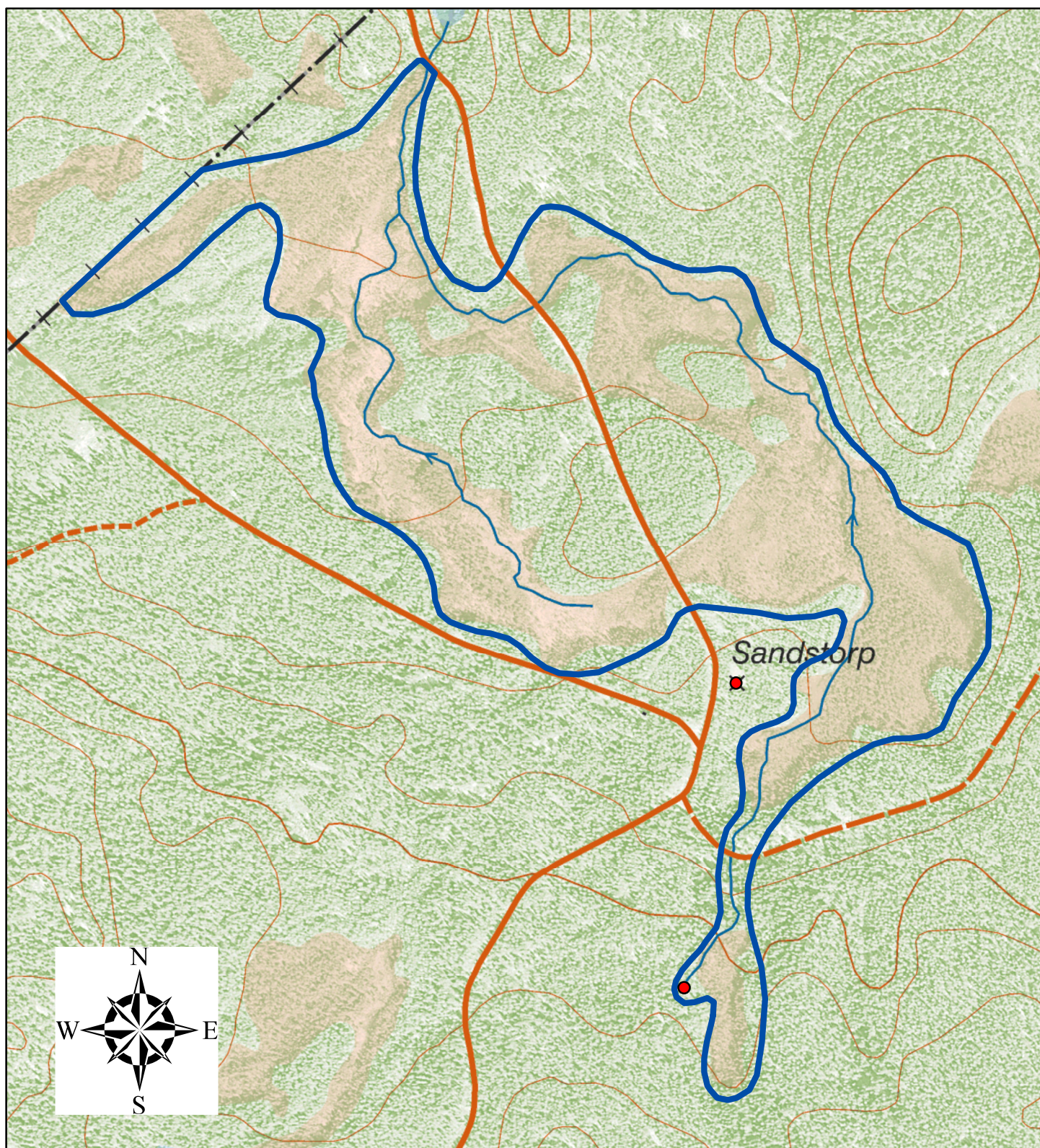
Härads-karta från slutet av 1800-talet

0 50 100 200 300 Meter

 Natura 2000-området (SCI)

Kända fornlämningar i området

0 50 100 200 300 Meter

© Naturvårdsverket, © Länsstyrelsen Östergötland &
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

- RAÄ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) linje
- ▨ RAÄ Fornlämningar (FMIS) yta
- Natura 2000-området (SCI)